

“Preferien parir amb llevadores sense títol però amb experiència que amb metges titulats”



Marta Carrasco amb el seu llibre sobre les llevadores de Girona: Almudena Montaña

ALMUDENA MONTAÑO INDIA

Des de quan i per què tenen estudis les llevadores? Aquesta i moltes altres respostes les podem trobar al llibre *La professionalització de les llevadores de Girona (1830-1870)* que ha publicat la historiadora de Palafròlles Marta Carrasco Lorenzo, un estudi amb el qual ha guanyat el Premi d'Història de la Medicina Catalana Oleguer Miró i Borràs, que atorga el Col·legi de Metges de Barcelona.

Què podem aprendre sobre les llevadores amb aquest llibre?

El llibre tracta sobre les llevadores de Girona al segle XIX en un procés de canvi: passen de llevadores no reglades, amb coneixements provinents de la transmissió oral i la pràctica, a llevadores amb títol propi. S'hauran d'adaptar a les noves normatives.

A quines normatives?

Arriba un moment en què el Govern central vol controlar totes les professions liberals i que tothom tingui els estudis reglats. I comença el conflicte, perquè moltes senyores porten tota la vida exercint de llevadores, compten amb la confiança de la gent, però no tenen el títol i, sovint, no saben llegir ni escriure.

Va ser dur aquest procés?

Sí, molt. Per exemple, he trobat documentat que des del Govern central i també des de Barcelona van prohibir a una llevadora exercir sense cap títol, però ella va continuar d'amagat amb el vistiplau de l'Ajuntament de Girona. Si el Govern central ho descobria la podien multar. A Girona

hi havia dos tipus de llevadores: una espècie de funcionàries de l'Ajuntament, normalment tres o quatre, i les autònomes, que normalment eren de classes socials humils i, de vegades, assistien els parts gratuïtament.

Comptaven amb el suport de la família per estudiar?

Només acabaven estudiant les que tenien el suport de la família, perquè per poder anar a la Universitat de Barcelona havien d'entregar un permís signat pel seu home, si estaven casades, o pel seu pare, si estaven solteres. Per poder-se inscriure a la Universitat també havien d'informar don dormirien a la ciutat i de quants diners disposaven. Moltes famílies havien de fer un esforç econòmic important.

Al segle XIX només hi havia llevadores de sexe femení?

Sí, perquè els homes es feien practicants o cirurgians barbers, que tant et tallaven el cabell, et treien una dent o et feien una petita intervenció i eren més econòmics que els metges.

I les embarassades preferien les llevadores sense títol que els metges?

Exacte. A principis del segle XIX les dones preferien parir amb llevadores sense títol però amb experiència que amb metges titulats. Hi havia una gran controvèrsia, perquè els metges havien estudiat ginecologia i coneixien molts tractats de com s'havien de fer les coses, però tenien un problema important i és que no ho podien demostrar de manera

pràctica perquè les dones d'aquella època tenien vergonya i no es volien despullar davant d'un home. Només hi havia una minoria molt rica que anava al ginecòleg perquè socialment tenia més reconeixement.

Quin paper van tenir les dones com a transmissores de coneixements mèdics?

Les dones són les grans oblidades de la història, i en el món de la medicina encara més. Però hem de recordar que tenen un paper importantíssim, perquè gràcies a elles estem aquí. Han portat al món vides des de temps remots.

Era una professió que passava de generació a generació?

Sí, he trobat fins a quatre generacions de dones d'una mateixa família. A l'Edat Mitjana, per exemple, també feien de llevadores i infermeres les monges als hospitals, perquè sabien llegir i escriure i podien llegir els tractats mèdics.

Quan es va produir el canvi cap als estudis de llevadores?

Les primeres llevadores amb títol universitari van sorgir a partir

de 1850. Va ser un procés. Primer una policia mèdica, formada per tres o quatre metges, va començar a passar per diferents ciutats rurals a fer exàmens. Anys més tard havien de passar per un Tribunal Mèdic a Barcelona per fer l'examen de Protomedicat, on havien d'explicar què sabien fer i realitzar una prova pràctica. Finalment, i davant l'allau de queixes sobre intrusisme mèdic, el Govern central es va posar més dur i va demanar el títol.



Primeres llevadores amb títol (1856). Foto: A. Montaña

Qui els acusava d'intrusisme?

Els metges les acusaven d'intrusisme perquè sense tenir estudis feien el mateix que ells i es queixaven de què les llevadores sense estudis tenien més pacients perquè cobraven menys pel servei de part. Però per a mi no eren intruses, ja que coneixien la població millor que els propis metges que tenien un status més alt.

Però avui dia sembla impossible que algú sense estudis universitaris atengui un part.

En aquella època moltes llevadores no tenien la possibilitat d'aprendre a llegir i escriure. Avui dia també estan de moda les teràpies naturals de gent que no té estudis reglats. És el saber dels seus avis i molta gent hi confia. De totes maneres, els historiadors tenim un lema: Mai pots caure en el parany de veure amb ulls actuals el passat. És a dir, no podem jutjar el que es feia llavors perquè cada moment té unes circumstàncies diferents.

Què va suposar la professionalització de les llevadores de Girona?

A la llarga va ser un èxit total perquè van passar de professionals no reconegudes a professionals dins d'una secció mèdica. Podien anar a la Universitat a cursar

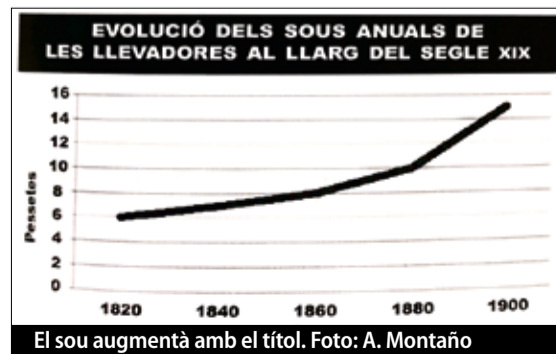
els seus estudis reglats, obtenir un títol i, gràcies a ell, cobrar uns honoraris més elevats. Van aconseguir un ascens social i, en alguns casos, fins i tot una consulta pròpia.

Quines han estat les seves fonts d'informació per escriure el seu llibre?

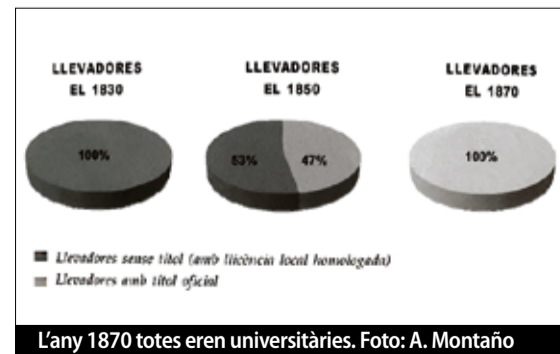
He investigat en diversos arxius i he hagut d'encaixar les peces d'un trencaclosques. Vaig començar amb l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona i allà vaig haver d'estirar del fil que em va portar a l'Arxiu Municipal de Girona, al de Blanes, a l'Arxiu Comarcal de la Selva i a l'Arxiu Històric de Girona. Vaig aconseguir tanta informació que properament m'agradaria començar un altre projecte.

Ens pot avançar de què tractarà?

Sobre la memòria històrica de les llevadores que ara estan jubilades. Crec que pot ser un tema molt interessant que expliquin la seva història de vida a través de la seva professió i que inclogui el franquisme i postfranquisme. M'agradaria que tinguessin visibilitat, perquè sempre són les grans oblidades de la professió. La idea és fer una recerca que inclogui material escrit i multimèdia i la publicació d'un llibre. ■



El sou augmentà amb el títol. Foto: A. Montaña



L'any 1870 totes eren universitàries. Foto: A. Montaña